

Ersan Uğur Gör (Vidani Ret Platformu)

Bireyin ahlâki tercih, dini inanç ya da politik görüşleri nedeniyle askerlik yapmayı reddetmesi anlamına gelen vidani ret, ilk olarak 18. yüzyıl İngiltere'sinde dini inançları nedeniyle şiddet kullanmayı reddeden 'Quaker' tarikatı üyeleri ile ortaya çıktı. Türkiye ise, vidani reddi ilk kez, 1990'da Vedat Zencir ve Tayfun Gönül'ün vidani retçi olduklarını açıklamalarıyla tanıdı. İzmir Savaş Karşıtları Derneği Başkanı Osman Murat Ülke'nin 1996'da TCK'nın 155. maddesinde yer alan 'halkı askerlikten soğutma' suçunu işlediği gerekçesiyle tutuklanmasıyla vidani ret konusu Türkiye'nin gündemine oturdu. Ülke, aynı zamanda bir sivil itaatsizlik eylemi olan vidani ret yüzünden toplam 701 gün hapis yattı. AİHM, Ocak 2006'da, Ülke davasında, Türkiye'nin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin işkence ve kötü muamele yasağı, kişi güvenliği ve özgürlüğü, bireysel yaşama saygı ve düşünce, vicdan ve din özgürlüğü maddelerini ihlal ettiğini karara bağladı. Türkiye'de yaklaşık 600 bin asker kaçağı ve 59 vidani retçi bulunuyor. 46 Avrupa Konseyi üyesi arasında sadece Azerbaycan ve Türkiye'de askerlik hizmetinin alternatifi yok, ancak Azerbaycan da şu anda alternatif sivil hizmet yasa taslağı üzerinde çalışıyor.



Bu sayımızda söyleşi yaptığımız 31 yaşındaki Ersan Uğur Gör, 2004'te düzenlenen Militarizm Festivali'nde vidani reddini açıkladı. 1995'te üniversite öğrencileri koordinasyonu ile aktivizmle tanışan Gör, 1995'ten bu yana anti-militarist örgütlenmeler içinde yer alıyor. Mehmet Tarhan'ın Sivas'ta görülen davasına destekçi olarak gittiğinde asker kaçağı olduğu gerekçesiyle gözaltına alınmak istendi. Direnince gözaltına alındı ve "polise mukavemet"ten dava açıldı. Önceki yıllarda, İstanbul Antimilitarist İnisiyatif, Mehmet Tarhan'la Dayanışma İnisiyatifi'nde yer alan Gör, Militarizm

Festivalleri, geleneksel vicdani ret pılagünü etkinlikleri, Yüzleşiyoruz Kampanyası, Antimilitarist Buluşma, Mehmet Barışı Seviyor Kampanyası, Vicdani Ret Konferansı gibi çeşitli organizasyonlarda çalıştı. Şu anda Vicdani Ret Platformu içinde çalışmalarına devam ediyor.

Birçok insan, rahat rahat yaşayıp gitmek varken insan neden vicdani retçi olmayı seçer diye düşünüyor? Sen ne dersin bu konuda?

Türkiye’de askerlik, erkekler için “zorunlu hizmet” kapsamında olduğundan rahat rahat yaşayabilmenin koşulu da bu hizmeti yerine getirmek. Ben vicdani reddimi açıkladığımda uzun ve çileli bir yolculuğa çıktığımın farkındaydım. Askerlik yapmış, eline silah almış, silahları kullanmayı öğrenmiş, belki bir canlıya ateş etmiş, aşağılamış/aşağılanmış, militarist öğelerle doldurulmuş ve nihayetinde kendi dünyasına dönmüş bir insan olsaydım huzursuz bir yaşam süreceğimi biliyordum. Oysa şu an militarist yapıların doğrudan yedek parçası olmadığımı biliyor ve bunun rahatlığıyla yaşıyorum. Bundan 20 yıl önce dedemin anlattığı bazı hikâyeler vardı. Kendisi Dersim İsyanı sırasında bölgede askerlik yapmış ve bu isyanın bastırılmasına katılmış. Bir Kürt kadını öldürmek durumunda kaldığını anlatırken, olayın üzerinden 50 yıl geçmiş olmasına rağmen, ağlardı. Vicdani bu olayı kabullenemiyordu.

Birey olarak dünyayı değiştiremesem de kendi düşünce-söz-eylem bütünlüğümü mümkün olduğunca korumaya ve yaşatmaya çalışıyorum. Ret açıklamayıp asker kaçağı olarak sistemin çatlaklarında yaşamayı da seçebilirdim ancak bazı “ulvi” planlar yapılırken beni hesaba katmamaları gerektiğini herkes bilsin istedim.

Bir vicdani retçi için millet, vatan, yurttaş gibi kavramlar ne ifade ediyor?

Benim için millet, dünya üzerinde yaşayan tüm canlıları kapsıyor. Besin zincirinin tepesinde bulunmamız itibariyle kendimizi dünyanın sahibi gibi görüyoruz. Vatan ve yurttaş kavramlarını ise resmi ideolojilerin araçları olarak görüyorum. Bu kavramların hemen arkasından zorunluluk, bağlılık, nasıl yaşayacağımızın tarifi gibi bitmez istekler geleceğinden benimsemiyorum ve mücadele edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Geçtiğimiz Ocak ayında Bilgi Üniversitesi’nde düzenlenen Uluslararası Vicdani Ret Konferansı’nda farklı ülkelerdeki vicdani ret deneyimlerini de dinleme olanağı bulduk. Diğer ülkelerle Türkiye’yi vicdani ret aktivistlerinin durumu açısından karşılaştırdığında neler söyleyebilirsin?

Vicdani reddi 60'lı yılların özgürlükçü rüzgârıyla temel bir insan hakkı olarak kabul eden ülkelerdeki aktivistler doğal olarak daha farklı bir pozisyonlardalar. Ancak, Yunanistan ve İsrail'deki aktivistlerle oldukça benzerlik gösterdiğimizi söyleyebilirim. Kitlesellik, örgütlenme ve destek açısından benzer sıkıntılar yaşıyoruz ama bu ülkelerdeki aktivistlerin örgütlenmeleri daha yaygın ve daha kurumsal. Son dönemde Türkiye'de vicdani ret savunucularının linçle karşı karşıya kalması, mahkeme baskınları askerliğin nasıl bir tabu olduğunu bir kez daha gösterdi. Ayrıca Türkiye'de "halkı askerlikten soğutma" diye bir suç mevcut ve aktivistler bu suçlamayla her an burun buruna.



Her vicdani retçi aynı zamanda bir aktivist midir?

Bence her vicdani retçi kendi yaşam alanında aktivisttir. Türkiye'de vicdani ret hareketi yaklaşık 20 yıldır kendini ifade etmeye çalışıyor. Retçiler açık beyanda bulunan ve gizlenmeyen kişiler olduğu için karşılaştığı insanlarla eninde sonunda vicdani ret üzerine konuşmalar

geçebiliyor. Sade bir dille vicdani reddin ne olduğunun anlatılmasının bile aktivist bir yanı olduğunu düşünüyorum. Antimilitaristler arasında geçmişte militarist bir yapının içinde yer almış kişiler, zorunlu askerlik kapsamında olmayan kadınlar, engelliler veya eşcinseller olabilir.

Vicdani retçi ya da aktif bir anti-militarist olmak özel yaşamını, yaşamının akışını olumlu ya da olumsuz nasıl etkiledi?

Öncelikle hayatımı hapisanede geçirmek istemediğim için dikkatli olmak durumundayım. Her asker kaçağı gibi bende sosyal alanda birçok engellemeyle karşı karşıyayım ve yeraltına itiliyorum. Seyahat edememeyi bir hak tecavüzü olarak görüyorum. Vicdani ret tavrımdan dolayı ailemle yaşadığım problemler de halen sürüyor. Ret açıklamamın hemen ertesinde annem ve babam askere gitmezsem intihar edeceklerini söylediler ve günlerce ağladılar. O dönem benim için oldukça zor geçti. Çünkü denklemin iki ucunda da birdenbire ölüm belirdi. Militarist manipülasyonun toplumun ne kadar derinlerine işlediğini o zaman daha iyi anladım. Devletin temel mekanizmasına alenen çomak sokan kırılğan bir birey olduğumun farkındayım. Başıma her an, yaşamımı mahvedecek veya sonlandıracak bir olay

gelebileceğini biliyorum ve bunun korkusunu zaman zaman hissediyorum. Buna rağmen, devletin tarif ettiği gibi değil de inandığım Őekilde yaşama gayretim bu korkuyu çabucak siliyor.

Vicdani Ret Platformu

vicdaniredplatformu@gmail.com

www.savaskarsitlari.org